

Pri poskytovaní plnenia, ktoré porušuje právo na bezvadné plnenie, vzniká objektívna zodpovednosť za vady. Skutočnosť, že zodpovednosť za vady sa uplatňuje len pri odplatných zmluvách, ako to vyplýva z § 499 Občianskeho zákonníka, nemá na charakter vadného plnenia žiadny vplyv. V zmysle uvedeného môžeme konštatovať, že poskytnutie veci alebo dodanie služby, ktoré má vadu, bez ohľadu na skutočnosť, či ide o vadu faktickú alebo právnu je v odplatnom záväzkovoprávnom vzťahu konaním vyvolávajúcim nerovnováhu medzi zmluvnými stranami. Domnievame sa, že aj v zmysle uvedeného nie je možné pochybovať o tom, že poskytnutie vadného plnenia odporuje dobrým mravom. Takéto charakterizovanie poskytnutia vadného plnenia zdôrazňuje potrebu zabezpečenia zvýšenej ochrany jednotlivých subjektov očakávajúcich poskytovanie plnenia bez väd. „*Obsahom úpravy záväzkového vzťahu je záruka (evictio) scudziteľa, že plnenie bolo v čase scudzenia a počas ustanovenej doby bez väd. Ak sa tento predpoklad nenaplní, nastupuje zodpovednosť scudziteľa za vady.*“¹⁶

2. Vada veci podľa § 499 OZ

Ako uvádza K. Kirstová: „*Jednou zo základných požiadaviek nášho práva je, aby sa subjekty v majetkovoprávnych vzťahoch správali tak, aby predovšetkým uskutočňovali všetky úkony, resp. všetky druhy činností, ktoré majú byť podľa zmluvy vykonané, a ktoré subjekty od seba navzájom tiež s príslušnými právnymi a ekonomickými dôsledkami očakávajú. Ide o správanie, ktoré možno označiť ako plnenie toho, čo je predmetom záväzkovoprávneho vzťahu založeného spravidla zmluvou. Ďalšou podmienkou je to, aby subjekty uskutočňovali také plnenie, ktoré je zo všetkých stránok náležite dokonalé. Pritom pod pojmom náležité plnenie rozumieme plnenie uskutočňované nielen včas, ale aj riadne.*“¹⁷ Občiansky zákonník disponuje s pojmami vada a práva vada. Tento termín je však častým predmetom odbornej kritiky, nejde totiž o výraz slovenský, ale o čechizmus. Správne by sme mali hovoriť o chybe alebo nedostatku. Súčasne ide o vžitú terminológiu, preto odstraňovanie lingvistickej chyby nie je potrebné, práve naopak, skôr nežiaduce.

¹⁶ FEKETE, I. *Občiansky zákonník. Veľký komentár*. 2. diel. Bratislava : Eurodódx, 2011, s. 1415.

¹⁷ Kirstová, K. *Zodpovednosť za vady*. In *Zmluvný a zodpovednostný systém v súkromnom práve*. Bratislava : Nadácia Štefana Lubyho, Právnická fakulta UK, 1995, s. 68.

Definíciu pojmu faktická vada Občiansky zákonník *expressis verbis* neustanovuje. K jej vymedzeniu sa dostávame dedukciou z generálneho § 499 Občianskeho zákonníka. Vady môžeme všeobecne vnímať ako: „*nedostatky vlastností veci, ktoré vznikajú tým, že scudziteľ neprenechal nadobúdateľovi taký predmet plnenia, ktorý mu podľa zmluvy, resp. podľa zákona mal prenechať.*“¹⁸ **Vada predstavuje nedokonalosť.**

Vadné plnenie je plnenie, ktoré nemá také vlastnosti, aké boli očakávané a dohodnuté alebo inak obvyklé, alebo mu chýbajú niektoré z takých vlastností. „*Vo všeobecnosti je potrebné pod pojmom vada rozumieť všetko, čo znižuje možnosť využitia a upotrebenia veci alebo ju inak znehodnocuje. Vadou je preto každý odklon plnenia od toho, čo sa malo podľa zmluvy plniť, a to ak ide o kvantitu a kvalitu plnenia.*“¹⁹ Podľa J. Švestku je možné vadu v majetkovoprávnom zmysle definovať všeobecne ako ujmu (nedostatok), ktorá vznikla nadobúdateľovi tým, že scudziteľ neučinil, ak ide o bezvadnosť predmetu plnenia, to, čo podľa pôvodnej právnej povinnosti urobiť mal.²⁰ Podobne ako J. Švestka, aj M. Holub pod pojmom vada rozumie „*nedostatok veci, v dôsledku ktorého vec nemá vlastnosti vymienené alebo obvyklé, nie je možné ju použiť podľa jej povahy, eventuálne podľa dohody (t. j. nemôže uspokojovať ekonomické potreby nadobúdateľa svojou úžitkovou hodnotou, alebo trpí vadami právnymi, t. j. nedostatkami, ktoré bránia tomu, aby nadobúdateľ k predmetu získal práva v takom rozsahu a v takej kvalite, ktoré vyplývajú z právneho úkonu, z ktorého zodpovednosť za vady vzniká.*“²¹

V zmysle § 499 Občianskeho zákonníka vzniká zodpovednosť za vady vtedy, ak jedna strana prenechá inému za odplatu vec, ktorá v čase plnenia nemá vlastnosti výslovne vymienené alebo obvyklé, nemožno ju použiť podľa povahy a účelu zmluvy alebo podľa toho, čo

¹⁸ LAZAR, J. a kol. *Občianske právo hmotné 2*. Bratislava : Iura Edtion, 2010, s. 32.

¹⁹ FEKETE, I. *Občiansky zákonník. Veľký komentár*. 2. diel. Bratislava : Eurokódex, 2011, s. 1415.

²⁰ ŠVESTKA, J. *Odpovednosť za vady podľa československého socialistického práva*. 1. vydanie. Praha : Univerzita Karlova, 1976, s. 279: „*Inak povedané, poskytnutý predmet plnenia je vadný, ak je v rozpore s dohodou zmluvných strán, so zákonnými ustanoveniami, technickými normami, či inými predpismi, rozhodnutím oprávneného štátneho orgánu, a tiež vtedy, keď nemá obvyklé vlastnosti, aké má s ohľadom na určitý účel použitia mať alebo má právne vady.*“

²¹ HOLUB, M. *Občianský zákonník, komentár*. 1. a 2. svazek. Praha : Linde, 2002, s. 1421.

6. Štandard bezpečnosti výrobku

Štandard bezpečnosti ako hlavnej charakteristiky vady výrobku smernica presne nevy vymedzuje. „To je veľmi dôležité, pretože je na navrhovateľovi, aby preukázal vady na predmetnom výrobku. V tom spočíva tzv. ‚test očakávaní spotrebiteľa‘. Tento test znamená, že výrobok je vadný len preto, že pri ňom spotrebiteľ nemohol predpokladať bezpečnosť. To ponúka výrobcovi možnosť zbaviť sa všetkej zodpovednosti tým, že k výrobku jednoducho pripojuje výstrahu. Aj lacný výrobok musí spĺňať základné bezpečnostné normy. Test však naráža na komplikácie s uplatňovaním pri ‚nespotrebiteľoch‘, ktorí nemajú vôbec žiadne očakávania od výrobku, ktorý im spôsobí ujmu. Na druhej strane však nemôžeme kvôli ochrane spotrebiteľa vložiť do rúk navrhovateľa rozhodovanie o závadnosti.“⁵⁸

Smernica bola do slovenského právneho poriadku transponovaná samostatným zákonom o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom č. 294/1999 Z. z. (ďalej aj „zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom“ alebo „zákon o zodpovednosti za výrobok“).

„Povinnosť výrobcu zabezpečiť bezpečnosť výrobku sa pri zodpovednosti za výrobok na princípe zavinenia zvyčajne diferencuje podľa charakteru vady.“⁵⁹ „Vada výrobku sa v oblasti zodpovednosti za výrobok najčastejšie prejaví ako vada konštrukčná, výrobná, inštrukčná alebo vzniknutá z dôvodu zanedbania požiadaviek na uloženie výrobku alebo vada spočívajúca v tzv. vývojovom nebezpečí. Samotná vada výrobku sa v rámci zodpovednosti za výrobok prejaví až vo chvíli, keď tvorí príčinu vzniku škody používateľovi alebo akejkoľvek tretej osobe.“⁶⁰ Je potrebné si uvedomiť, že bez ohľadu na to, ako došlo k vzniku vady výrobku, bude rozhodovať skutočnosť bezpečnosti použitia alebo užitia výrobku, ktorú od neho možno dôvodne očakávať. Samotné posúdenie bezpečnosti použitia alebo

⁵⁸ EUSTACCHIO, A. Zodpovednosť za škodu spôsobenú vadou výrobku v predpisoch Európskej únie. In *EMP: časopis o českém a evropském právu*. 2004, č. 3 – 4, s. 67, kde sa uvádza aj čo je potrebné brať do úvahy pri vyhodnotení vadnosti výrobku: „Pri vyhodnotení vadnosti výrobku je tiež potrebné brať do úvahy všetky okolnosti, predovšetkým prezentáciu výrobku, primerané použitie a dobu, keď bol výrobok do obehu uvedený.“

⁵⁹ KALESNÁ, K. Zodpovednosť za výrobok. In *Právny obzor*. 81, 1998, č. 3, s. 277.

⁶⁰ HONCOVÁ, R. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku. Odpovědnost za výrobek*. Brno : Masarykova Univerzita, 1999, s. 84.

„kto inému za odplatu poskytne plnenie...“. Pod plnením možno totiž rozumieť nielen vec, ale akékoľvek iné plnenie, teda aj službu a pod. Takým spôsobom možno zabezpečiť širšiu ochranu dotknutých subjektov bez vyvstávajúcich pochybností.

V českom občianskom zákonníku sa nehovorí o zodpovednosti za vady veci, ale o plnení ako takom. Definícia previazala existenciu vymienených alebo obvyklých vlastností s použiteľnosťou plnenia podľa zmluvy. Z gramatického hľadiska tak odstraňuje česká úprava pochybnosti, či vadou podľa § 499 OZ možno rozumieť tri skupiny, a to nedostatok vlastností, nepoužiteľnosť podľa zmluvy, právne vady, alebo len dve skupiny. Nie sme však úplne stotožnení s tak striktným spojením vymienených alebo obvyklých vlastností s použiteľnosťou podľa zmluvy. Podľa nášho názoru, rozdelenie vád do troch skupín v zmysle skôr uvedeného, pričom vadným by bolo každé také plnenie, ktoré by napĺňalo skutkovú podstatu ktorejkoľvek z vád, môže priniesť prísnejšie podmienky pre dodávateľov a jednoduchšiu aplikáciu a interpretáciu zákona.

1. Zákonná – záručná zodpovednosť za vady

„Uplatnenie zodpovednosti za vady prechádza troma fázami. V prvej fáze treba zistiť existenciu vady. Len čo nadobúdateľ zistí vady, je povinný vec uschovať po primeranú dobu, ktorú určí scudziteľ na preskúmanie. V druhej fáze treba scudziteľovi včas oznámiť zistené vady. Oznámenie vád spočíva vo vytknutí vád (notifikácia reklamácie) scudziteľovi.“⁷⁷ Oznámenie o vytknutí vád možno urobiť len v limitovanom časovom rozhraní, inak vzhľadom na prekluzívny charakter hmotnoprávnej lehoty právo zanikne. Kedy je možné vadu vytknúť, závisí od druhu zodpovednosti, ktorá sa na ňu viaže.

Dosiaľ sme definovali zodpovednosť za vady ako druh zodpovednosti nastupujúci v prípade existencie vád v odplatných právnych vzťahoch. Okrem odplatnosti zákon *expressis verbis* požaduje aj splnenie ďalšej podmienky, a to existenciu vady v určitom čase. „Zodpovednosť za vady podľa ustanovenia § 499 OZ nastáva len vtedy, ak bola vec vadná v dobe plnenia, pričom nie je dôležité, či sa vada navonok prejavila až

⁷⁷ LAZAR, J. a kol. *Občianske právo hmotné 2*. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 36.

neskôr.⁷⁸ Zodpovednosť za vady nastúpi aj v prípade, ak vada vznikla v určitom vopred definovanom alebo zákonom určenom čase po plnení, t. j. v záručnej dobe. V zmysle uvedeného rozlišujeme zákonnú a záručnú zodpovednosť za vady.

Zákonná zodpovednosť je upravená príslušnými normami právnych predpisov, najmä Občianskeho zákonníka. Dohodou ju nemožno obmedziť ani vylúčiť. „*To znamená, že ak nebola poskytnutá žiadna zmluvná záruka, je založená zodpovednosť za vady aspoň v rozsahu zákonnej zodpovednosti za vady.*“⁷⁹ Použitie zákonnej zodpovednosti za vady explicitne vyplýva z § 619 ods. 2 OZ, t. j. pôjde o zákonnú zodpovednosť za vady pri veciach, ktoré sa rýchlo kazia alebo pri už použitých veciach. Podľa prof. JUDr. P. Vojčíka, CSc. sa vyskytuje zákonná zodpovednosť aj v prípadoch existencie vád v čase plnenia. „*Zákonná zodpovednosť za vady sa vzťahuje aj na vady, ktoré sa vyskytnú v dobe určenej zákonom. Prichádza do úvahy v prípadoch, keď ide o veci určené na dlhodobšie používanie, čím sa poskytuje účinná ochrana spotrebiteľom.*“⁸⁰

Záručná zodpovednosť za vady nie je odlišným inštitútom upravujúcim limity len na základe vôle subjektov. Vychádza zo zákonnej zodpovednosti za vady a dodáva jej širší rozsah či prísnejšie zásady. V zmysle § 502 ods. 2 OZ si účastníci môžu dohodnúť zodpovednosť za vady, ktoré sa vyskytnú do určenej alebo dojednanej doby alebo podľa prísnejších zásad, čo znamená, že takou dohodou rozšíria časové ohraničenie uplatniteľnosti zodpovednosti za vady aj na také vady, ktoré budú existovať nielen v čase plnenia, ale aj po ňom.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES záruku⁸¹ definuje ako akýkoľvek záväzok predávajúceho alebo výrobcu voči

⁷⁸ FEKETE, I. *Občiansky zákonník, Veľký komentár*. 2. diel. Bratislava : Eurokódex, 2011, s. 1419.

⁷⁹ FEKETE, I. *Občiansky zákonník, Veľký komentár*. 2. diel. Bratislava : Eurokódex, 2011, s. 1419.

⁸⁰ VOJČÍK, P. a kol. *Občianske právo hmotné*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2012, s. 382.

⁸¹ SIEBERT, S. *Verbraucherrechte: Garantie vs. Gewährleistung und Produkthaftung?* Dostupné na internete: <http://www.e-recht24.de/artikel/ecommerce/76.html>: „So zárukou súvisí povinnosť dodávateľa vzťahujúca sa na konkrétnu vec v konkrétnom prípade. Nemožno si ju mylíť s právnym zakotvením zodpovednosti za vady. Vyhlásenie o záruke je voliteľné a slúži k posilneniu dôvery zákazníka k tovaru alebo dodávateľovi. Záruka zahŕňa dobrovoľný záväzok obchodníka alebo výrobcu, ktorý ide nad rámec kúpnej zmluvy.“

za vady by malo byť plnenie ako také. Tým je podčiarknutá potreba zmien de lege ferenda § 499 OZ.

2. Zodpovednosť za vady pri predaji tovaru v obchode

„Vzhľadom na v praxi rozšírený spôsob uzatvárania kúpnej zmluvy v obchodoch a vzhľadom na určité špecifiká a potrebu v niektorých smeroch podrobnejšie upraviť niektoré otázky, najmä na posilnenie postavenia a ochrany spotrebiteľa zákonodarca v rámci úpravy kúpnej zmluvy v Občianskom zákonníku zaraďuje osobitné ustanovenia o predaji tovaru v obchode.“¹¹¹ Občiansky zákonník v § 612 a nasl. vytvára právny rámec úpravy osobitných vzťahov vytvárajúcich sa pri vybavovaní každodenných rutinných záležitostí spotrebiteľa.

Jeho špecifickú ochranu zabezpečuje systémom osobitnej úpravy zodpovednosti za vady. *„Zdá sa však, že pri bežných kúpnych zmluvách v obchode, kde je daná možnosť slobodného výberu tovaru a napokon aj dojednanie určitých podmienok v súvislosti s dodaním tovaru a jeho uvedením do prevádzky a kde zďaleka nefunguje akési rozdelenie trhu, nebude praktické a ani potrebné dodržať tie požiadavky, ktoré sú napríklad všeobecne ustanovené pre spotrebiteľské zmluvy v § 53 a 54.“¹¹²* Spotrebiteľ je pri kúpe tovaru v obchode chránený taktiež prostredníctvom cenových predpisov alebo technickými normami.

Z časového hľadiska vzniká zodpovednosť predávajúceho len pre tie vady, ktoré má predávaná vec v momente prevzatia kupujúcim alebo po prevzatí veci v záručnej dobe. Znamená to, že zodpovednosť predávajúceho je časovo ohraničená. Vzťah zo zodpovednosti za vady vzniká medzi kupujúcim a predávajúcim. *„Vzhľadom na to, že zodpovednosť za vady je záväzkovo-právnu zodpovednosťou, je potrebné nároky vyplývajúce z nej uplatniť voči tomu, kto vadné plnenie poskytol. Preto akékoľvek pokusy o prenášanie zodpovednosti z predávajúceho, prípadne iného, kto sa zmluvne zaviazal na plnenie na výrobcov, dovozcov alebo dodávateľov, resp. dokonca odmietnutie zodpovednosti vôbec, je v rozpore s platným právom.“¹¹³*

¹¹¹ VOJČÍK, P. a kol. *Občianske právo hmotné*. Plzeň : Nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, s. 412.

¹¹² VOJČÍK, P. a kol. *Občiansky zákonník, stručný komentár*. 3. vyd. Bratislava : Iura Edition. 2010, s. 816.

¹¹³ KIRSTOVÁ, K. 1995. *Zodpovednosť za vady*. In *Zmluvný a zodpovednostný systém v súkromnom práve*. Bratislava : Nadácia Štefana Luby, Právnická fakulta UK, 1995, s. 70.

*nekalosúťažným konaním voči súťažiteľom.*¹⁷⁷ Naplnenie znakov generálnej klauzuly nekalej súťaže konaním autora spočívajúcim vo vylúčení zodpovednosti za vady, ako aj zodpovednosti za škodu je preukázateľné. Jeho spôsobilosť privodiť spotrebiteľovi ujmu je nespochybniteľná. Naplnenie znakov nekalej súťaže vytvára priestor sekundárnej povinnosti vyplývajúcej zo zodpovednostného vzťahu porušiteľa smerom k dotknutému subjektu. „*Zákon teda v súvislosti s ochranou proti nekalej súťaži uvádza možnosť subjektov, ktorých práva boli porušené alebo ohrozené, uplatniť (samozrejme aj súdnou cestou) nárok na zdržanie sa nekalosúťažného konania, nárok na odstránenie závadného stavu, nárok na primerané finančné zadosťučinenie, nárok na náhradu škody a nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia.*“¹⁷⁸

Zdržať sa nekalosúťažného konania bude v rovine vylúčenia zodpovednosti za vady softvérov odstránenie danej klauzuly z licenčných zmlúv a unesenie bremena zodpovednosti v prípadoch, v ktorých reálne k vadám dochádza. Súčasne, ako je zřejmé, aj napriek vylúčeniu zodpovednosti za škodu uplatnením inštitútu nekalej súťaže je opäť nastolená povinnosť niesť daný druh zodpovednosti.

10.3 Nároky zo zodpovednosti za vady softvérov

Napriek tomu, že niektoré spoločnosti vylučujú svoju zodpovednosť za vady a odmietajú poskytovať nápravu, iné akceptujú svoju zodpovednosť a umožňujú vadný softvér reklamovať. Príkladom je spoločnosť ESET, ktorá má v obchodných podmienkach v bode IV. priamo uvedené nároky v prípade výskytu väd dodaného softvéru. Napríklad uvádza právo zákazníka na odstránenie vady softvéru, dodanie softvéru bez vady alebo výmenu média s vadou za bezvadné.

V zmysle § 507 ods. 1 OZ rozlišujeme nárok primeranej zľavy z ceny, výmeny veci, opravy alebo úpravy veci alebo doplnenia toho, čo chýba. Pri neodstrániteľných vadách možnosť odstúpenia od zmluvy, prípadne zľavy z ceny. Účastníkmi môžu byť nároky upravené

¹⁷⁷ Drgoncová, J. Nekalá súťaž ako prostriedok ochrany spotrebiteľov. In *Justičná revue*. 2000, č. 4, s. 487.

¹⁷⁸ ŠKREKO, A. Právo proti nekalej súťaži na Slovensku a súčasný stav harmonizácie. In *Justičná revue*. 2006, roč. 58, č. 6 - 7, s. 967.

samostatne, t. j. iným spôsobom.¹⁷⁹

Uvedené ustanovenie tak vytvára **minimálny rámec nárokov uplatniteľných v prípade, ak licenčné zmluvy nebudú obsahovať ustanovenia o zodpovednosti za vady a možnosti nápravy vadného stavu.**

Pre uplatnenie nárokov bude dôležité vymedziť moment vzniku zodpovednosti. Licenčné zmluvy, ak vôbec zodpovednosť za vady nejakým spôsobom upravujú a nesnažia sa ju úplne vylúčiť, vychádzajú zo zákonnej zodpovednosti, na ktorú nadväzuje zodpovednosť za vady existujúce v momente predaja užívacieho práva kupujúcemu. O záručných dobách softvérov sa v praxi nehovorí. Dvadsaťštyri-mesačná záručná doba sa tak na softvéry neaplikuje. Napriek tomu zakúpením určitej licencie na rôzne softvéry dostávame garanciu neplatených aktualizácií počas určitého konkrétneho obdobia, ktoré majú zabezpečiť funkcionálnosť softvéru počas určeného obdobia. Ide o jednu z možností odstraňovania väd softvérov v priebehu ich použiteľnosti bez toho, aby bol užívateľ nútený uplatňovať svoje práva reklamáciou. Úloha aktualizácií zohráva v oblasti väd dôležitú úlohu. Je príkladom bezplatného odstraňovania potenciálnej hrozby vzniku väd.

Softvéry sú spravidla poskytované ako stoja a ležia. Znamená to, že zodpovednosť za vady dodávateľov je značne obmedzená. „*Za úhrnkové zmluvy sa považujú také zmluvy, ktorých predmetom sú veci určené úhrnkom (per aversionem), pričom tieto veci sa predávajú vcelku. Kúpa per aversionem znamená, že kupujúci nadobúda predmet kúpy ako jeden celok bez rozlíšenia, či ide o individuálne alebo druhovo určené veci (a corpo non a misura). V takom prípade sa veci predávajú bez určenia druhu, počtu, váhy, miery a akosti.*“¹⁸⁰ Ani táto skutočnosť nevyklučuje zodpovednosť za vady úplne. Okrem toho je potrebné neopomenúť spotrebiteľské práva a zabezpečiť rovnováhu v právnych vzťahoch. „*Ustanovenie*

¹⁷⁹ FEKETE, I., FEKETEOVÁ, M. *Občiansky zákonník. Prehľadný komentár*. Bratislava : Epos, 2012, s. 652.: „*Úprava práv zo zodpovednosti za vady vyplývajúcich z § 499 až 510 Občianskeho zákonníka má subsidiárnu povahu a uplatní sa vtedy, ak zákon v úprave jednotlivých záväzkov alebo dohoda účastníkov neustanovuje inak. Uplatní sa tiež v tých prípadoch, ak ide o záväzkový vzťah, ktorý vznikol na základe nepomenovanej alebo zmiešanej zmluvy.*“

¹⁸⁰ FEKETE, I. 2011. *Občiansky zákonník. Veľký komentár*. 2. diel. Bratislava : Eurokódex, 2011, s. 1422.